

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

הקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו

י"מ שעל ידי שקרא לו רשע, הוא רגיל להתקוטט עמו, כאילו הכהו, והרי זה כאילו בא להורגו, ולא נאמר כאן שום דין, אלא כך המציאות.

וי"מ שאדם רשאי לרדת לאומנות חברו הקורא לו רשע, ולמעט בכך את מזונותיו. [וכתב על זה רש"י, קשה בעיני שיתירו חכמים לישראל להינקם ולגמול רעה].

ובשם רב צדוק גאון כתבו, שאדם רשאי לשרוף שלישי תבואתו של מי שקרא לו רשע. [וכתבו על זה התוס', תימה גדול מנין לו זה].

-

המלווה בריבית הרי הוא ככופר באקי ישראל. וכל המלווה בריבית נכסיו מתמוטטים ואין עולים לעולם.

לא ימוטו לעולם

יש המובטחים, שאפילו אם יתמוטטו נכסיהם, לא יתמוטטו לעולם, אלא ישובו ויעלו.

לדעת חכמים, מי שקיים את כל האמור בפסוק, "כספו לא נתן בנשך, ושוחד על נקי לא לקח, עושה אלה לא ימוט לעולם".

ולדעת רבי עקיבא, מי שקיים אפילו אחד מהדברים האמורים בפסוק הזה.

מי קונה עבד עברי

א. ישראל – קונה אותו כדין עבד עברי המבואר במקום אחר.

ב. גר צדק – גר צדק אינו נמכר לעבד עברי, שנאמר בעבד עברי, "ושב אל משפחתו", וזה אין לו משפחה, וכל שאינו נמכר לעבד עברי, אינו קונה עבד עברי. ומכל מקום דווקא כדין עבד עברי הנמכר לישראל אינו קונה אותו, אבל קונה אותו כדין עבד עברי הנמכר לנוכרי, ונפקא מינה, שאם מת הגר, אין העבד עובד את בנו.

ג. גר תושב [שקיבל עליו לא לעבוד ע"ז אבל אוכל נבילות כגוי] – קונה אותו כדין עבד עברי הנמכר לנוכרי.

ד. נוכרי – קונה אותו אפילו לשמש את הע"ז שלו, לחטוב לה עצים, ולשאוב לה מים, שנאמר, "ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר".

אלו עבדים אשה קונה

א. שפחות [כנעניות] – היא קונה לדברי הכל.

ב. עבדים כנענים – לדברי חכמים אינה קונה אותם, [מסתבר שהטעם משום קלקול]. ולדברי רבן שמעון בן גמליאל קונה אותם, ואין חשש שתקלקל עמו, כי יודעת שאינו צנוע, ועלול לפרסם את הדבר.

ג. עבדים עברים – הכל מודים שאינה קונה, [אף לא כדין עבד עברי הנמכר לנוכרי], כי יש חשש שתקלקל עמו, ולא תחשוש שיפרסם, כי העברי צנוע הוא, ולא יפרסם שקלקל עמה.

דברים שנאסרו לאלמנה

א. לא תתן אכסניא לתלמיד, שמא תקלקל עמו, ולא תחוש שיפרסם את הדבר מחמת צניעותו.

ב. וכן לא תגדל כלב, כי כשילך אחריה, ילעיזו עליה שקלקלה עמו, ומה שאינה חוששת לכך שרואים שהולך אחריה, כי אומרת יסברו שהולך אחרי כי נתתי לו בשר, ולא כי קלקלתי עמו. [ואיסור זה אינו מחמת חשש שבאמת תקלקל עמו, אלא שמא ילעיזו עליה כך, שהרי לא נחשדו ישראל על הבהמה].

דין מי שנעשה ערב להלוואה

שלווה ישראל מגוי בריבית

לפי משפטי הנוכרים, המלווה שבא לגבות את חובו, אינו תובע אלא את הערב, [והוא יחזור ויתבע את הלווה], ומאחר שתביעת המלווה היא על הערב, הרי זה כאילו הערב לווה מהמלווה, וחוזר ומלווה ללווה, ואם כן כשהנוכרי גובה את החוב עם הריבית מהערב, אסור לו לחזור ולגבות זאת מהלווה, שהרי בכך הוא גובה ממנו ריבית על ההלוואה שהוא הלווה לו.

ולכן אין לאדם לערוב להלוואה שלוהה ישראל מנוכרי בריבית, אלא אם כן התנה עם הנוכרי, שלא יתבע ממנו, אלא אחרי שיתבע את הלווה עצמו ולא יהיה לו, שבזה תחילת חיוב הלווה לערב הוא בשעה שפורע את חובו, ולא בשעת ההלוואה, ולכן אף על פי שפורע את חובו למלווה עם הריבית, לעניין חיוב הלווה לערב הכל נחשב כקרוך, כי עכשיו תחילת החיוב, כנגד מה שפרע לו את חובו.

וכשישראל מלווה לנוכרי בריבית, מותר לישראל אחר לערוב להלוואה, כי המלווה הישראל אינו תובע מהערב, אלא אחרי שתבע מהנוכרי ולא מצא, [כמשפטי ישראל], ואם כן כשהמלווה תובע את הערב, שישלם לו את החוב שחייב לו הנוכרי עם הריבית, רק אז הוא תחילת חיובו של הערב למלווה, ולא משעת ההלוואה, ולכן מותר לו לשלם לו את מה שערב לו.

דין ישראל המלווה לישראל

אחר מעות של נוכרי בריבית

ישראל שלווה מעות מנוכרי בריבית, אסור לו לתת את המעות לישראל אחר, על מנת שהשני ישלם את הריבית, כי משעה שקיבל הראשון את המעות, הם שלו ולא של הנוכרי, וכשנותן אותם לחבירו, הלוואה חדשה היא, שמלווה ישראל לישראל, וכשישראל מלווה לישראל, הריבית אסורה.

וכתבו התוס', שאין חילוק, ובין אם השני יתן את הריבית לראשון, ובין אם יתן אותה ישירות לנוכרי תחת מה שהראשון חייב לתת לו, ולא יתן לראשון עצמו את הריבית, אסור, כי גם כשיתן את הריבית ישירות לנוכרי, נמצא הראשון נוטל בכך ריבית מהשני, כי על הראשון היה לתת לנוכרי ריבית על מה שהלווה לו, וכשהשני משלם את הריבית הזו תחתיו, נמצא נהנה ממנו, בשכר מה שהלווה לו [את הכסף שלווה מהנוכרי].

- **ולדעת רב אשי ורבינא** כל זה כשהמעות הם באחריות הישראל הראשון, על ידי שלווה אותם תחילה לעצמו, כי בזה כשבא להלוות לאחרון, דינו כמלווה מעות שלו, אבל **מותר לישראל להלוות לישראל אחר מעות של נוכרי בריבית**, כשאינו עושה זאת אלא בשליחותו של הנוכרי, כי בזה הנוכרי הוא המלווה לישראל האחרון, וכשנוכרי מלווה לישראל הריבית מותרת. ואף על פי שלעניין תרומה לא חידשה תורה שמעשה השליח נחשבים כמעשה המשלח אלא בישראל, אבל נוכרי אינו נעשה שליח, ואינו עושה שליח, לעניין ריבית כשהישראל מלווה מעות הנוכרי, הוא נחשב לשלוחו.

ללשון ראשון של רב אשי – בכל דיני התורה חוץ מתרומה יש לנוכרי שליחות.

וללשון שני של רב אשי – בכל דיני התורה נוכרי אינו נעשה שליח של ישראל, אבל ישראל נעשה שלוחו.

ולרבינא – בכל דיני התורה אין לנוכרי שליחות, אולם כל זה בדבר שצריך מינוי שליחות, אבל בדבר שהוא זכות לנוכרי, תקנו חכמים שישראל זוכה לו, ולכן כשישראל מלווה מעותיו בריבית, זכות הוא לנוכרי וכאילו הוא הלווה.

ודבריהם נדחו, כי אין לנוכרי לא שליחות ולא זכיה בשום דין מדיני התורה.

- **ולדעת רב אחא בריה דרב איקא ורב פפא, מאחר שאין דין שליחות לגוי, אין חילוק בין ישראל שמלווה מעות שלווה מהנוכרי, לבין ישראל שמלווה מעות הנוכרי בשליחות הנוכרי, כי בכל אופן הישראל שנותן את המעות נחשב כמלווה מעצמו, ואסור לו להלוות בריבית.**

והדרך היחידה שישראל ילווה מעות של הנוכרי בשליחותו, שיאמר לו הנוכרי להניח את המעות על הקרקע לפני הלווה, וכשיהיו על הקרקע לפני הלווה יהיו באחריות הנוכרי, והלווה יבוא ויטול אותם מהקרקע, שאז הוא כנוטל אותם מידי הנוכרי עצמו, ולא מידי הישראל שנטלם מהנוכרי.

דין נוכרי המלווה לישראל

מעות של ישראל אחר בריבית

נוכרי שלווה מעות מישראל בריבית, מותר לו לתת את המעות לישראל אחר, על מנת שהשני ישלם את הריבית, כי משעה שקיבל הנוכרי את המעות, הם שלו ולא של הישראל הראשון, וכשנותן אותם לישראל השני, הלוואה חדשה היא, שמלווה נוכרי לישראל, וכשנוכרי מלווה לישראל, הריבית מותרת.

- **ולפירוש רש"י הכל מודים** שכל זה כשהמעות הם באחריות הנוכרי, על ידי שלווה אותם תחילה לעצמו, כי בזה כשבא להלוות לישראל האחרון, דינו כמלווה מעות שלו, אבל **אסור לנוכרי להלוות לישראל מעות של ישראל אחר בריבית**, כשאינו עושה זאת אלא בשליחותו של בעל המעות, כי בזה הישראל בעל המעות הוא המלווה לישראל האחרון, וכשישראל מלווה לישראל הריבית מותרת, ואף על פי שלעניין תרומה לא חידשה תורה דין שליחות אלא לישראל, אבל נוכרי אינו נעשה שליח, לעניין ריבית החמירו חכמים להחשיב את הנוכרי לשלוחו של הישראל, ולאסור, כי כשמלווה בציווי הישראל, נראה כאילו הישראל הוא המלווה, ודומה הדבר לריבית. [וללשון הראשון של רב אשי הדבר אסור מהתורה כי בכל דבר חוץ מתרומה יש לנוכרי שליחות].

- **ולפירוש רבינו תם** כן דעת הגמרא בקושיה. [וכן דעת רב אשי ורבינא שדבריהם דחויים]. אבל **לדעת רב פפא, אין דין שליחות לנוכרי כלל, לא לקולא ולא לחומרא, ולכן גם כשהנוכרי מלווה לישראל מעות של ישראל אחר בציווי בעל המעות, הרי הוא נחשב כמלווה מעות מעצמו, ואינו נעשה כשלוחו של בעל המעות, ולכן מותר לו להלוות את המעות בריבית.**

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד

כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)